

Konzument

Test

Periodikum Sdružení českých spotřebitelů, z. ú.

Vychází 2× ročně

Číslo 27 / prosinec 2020

DVOJÍ KVALITA VÝROBKŮ

V různých zemích EU či regionech je nabízen zdánlivě identický výrobek v odlišné kvalitě. Takové potraviny i průmyslové spotřebitelské výrobky jsou předmětem obav a stížností spotřebitelů.

JSUO OBČANÉ ČR A STŘEDNÍ EVROPY OBČANY EU DRUHÉ KATEGORIE?

ÚVODEM

Kvalita výrobku je pojmem poněkud relativním, protože každý spotřebitel ji totiž může vnímat zcela odlišně, osobně. V případě „dvojí kvality“ výrobků na trhu však zaznívá z více stran silný hlas po „unifikaci“ kvality na trhu. Je to tak správné? Jak se s tímto fenoménem vypořádat? Toto vydání periodika Sdružení českých spotřebitelů (SČS) přináší otázky a odpovědi, které mají aktuální situaci a vývoj zájemcům přiblížit.

V SČS se tématu dvojí kvality výrobků věnujeme již řadu let; zastáváme jednoznačný názor, že pokud je v různých zemích EU nabízen a uváděn na trh výrobek s různými vlastnostmi anebo složením, přitom zavedený pod určitým, všeobecně známým názvem, značkou, grafickým vyobrazením atp., jedná se o klamání spotřebitele (a nekalou obchodní praxi). A to zejména, pokud existuje důvodný předpoklad, že odlišné vlastnosti či receptura mohou mít významný vliv nejen na jeho kvalitu, ale právě i na cenu, a to i v případě, že na obalu, etiketě či v příbalovém letáku jsou jeho vlastnosti anebo složení správně uvedeny.

Téma bylo v ČR po několik let otevíráno prakticky výlučně ve vztahu k potravinám. Teprve v průběhu roku 2018 Evropská komise revidovala svůj dosavadní přístup a připravila revizi obecné směrnice o nekalých obchodních praktikách, tedy obecně na potraviny i průmyslové spotřebitelské výrobky, v souladu s argumenty našeho sdružení.

O uspořádání kulatého stolu se spotřebiteli a dozorovými orgány k problematice dvojí kvality v ČR požádala v únoru 2018 paní komisařka Eva Jourová naše sdružení. Účastníci kulatého stolu se již tehdy shodli, že u nás zůstává nedostatečně využita národní

legislativa pro vymezení kvalitativních požadavků na různé potraviny, popřípadě jsou kvalitativní požadavky nastaveny velmi nízko. Zdůrazňovali jsme také, že řešení problému dvojí kvality výrobků na trhu nesmí zejména v případě potravin vést k jejich unifikaci napříč EU a tím k omezování sortimentu.

V minulých letech bylo téma dvojí kvality zejména potravin silně medializováno, a to bez prostoru pro prezentaci pohledů různých stran. Naše sdružení opakovaně zdůrazňovalo, že politické uchopení tématu, vedoucí k jeho zviditelnění, je již vyčerpán a je třeba přejít k technickým řešením. Připomínali jsme rovněž, že rozsah problému je zveličován. Trochu překvapivě nás v tomto pohledu na věc podpořil průzkum provedený ke dvojí kvalitě potravin Evropskou komisí v roce 2019.

PRŮZKUM TRHU V RÁMCI EU

<https://www.mpo.cz/assets/cz/ochrana-spotrebitele/eu-a-spotrebitel/aktuality-z-eu/2019/7/Zprava-o-vysledcich-komparativnich-testu-potravin.pdf>

Na konci června 2019 zveřejnila Evropská komise svoji studii provázenou zprávou o výsledcích komparativních testů vybraných potravin za účelem potvrzení rozsahu problému dvojí kvality.

A výsledky těchto testů poukazují na to, že některé potraviny na vnitřním trhu EU jsou označeny stejnou anebo podobnou značkou, i když se jejich složení na vnitřním trhu liší. Jak závažný problém průzkum prokázal?

- V rámci studie bylo posouzeno 128 různých potravinářských výrobků zaslaných k posouzení z 19 členských států EU. A sami autoři studie zdůrazňují, že takový soubor výrobků není reprezentativní z hlediska velké rozmanitosti potravinářských výrobků prodávaných na vnitřním trhu EU.
- Bezmála 70 % případů složení plně odpovídalo způsobu, jak byly potraviny prezentovány.
- 22 % výrobků mělo rozdílné složení, což do jisté míry naznačovalo změny grafického designu na přední straně obalu; nicméně grafické zpodobnění výrobků bylo hodnoceno jako podobné.
- A jen celkem 9 % potravin (to je 11 výrobků z celé EU), které byly prezentovány jako stejné v celé EU, mělo rozdílné složení: u těchto výrobků byla přední strana obalu totožná, ale jejich složení se lišilo.

Zjištěné rozdíly ve složení testovaných potravin neznamenají nebo nutně nemusejí znamenat i rozdíly v jejich kvalitě. Na to Evropská komise dostatečně srozumitelně upozornila

Proto jsou určitým varováním i některé ukvapené závěry a komentáře k této studii, které na sebe nenechaly dlouhou čekat:

„Plošné testy v Evropské unii potvrdily, že dvojí kvalita potravin je závažný problém a její počáteční zpochybňování ze strany Evropské komise nebylo na místě. Výsledky společného testování ukázaly, že dvojí kvalita existuje u významné části testovaných výrobků.“, sdělilo bezprostředně po zveřejnění studie naše Ministerstvo zemědělství (25. 6. 2019).

Hlavní argument, po mnoho let zdůrazňovaný a v citovaném komentáři opět připo-

menutý, totiž že dvojitá kvalita je problém výhradně střední a východní Evropy, tato studie prakticky vyvrací, protože případy, které podle studie indikují možnost dvojitá kvality výrobku, se týkají více zemí EU, nejenom střední Evropy.

Odborná studie a statistiky je jedna věc, reakce politiků a médií druhá, ale co český spotřebitel? Zeptali jsme se českých spotřebitelů, jak dvojitá kvalitu výrobků a potravin vnímají. I pouhé pocity spotřebitelů totiž v SČS bereme vážně.

SČS, PRŮZKUM NA ČESKÉM TRHU

Výzkum byl proveden agenturou SC&C v červnu 2019 a zúčastnilo se ho 805 respondentů z celé ČR. Prokázal, že český spotřebitel považuje dvojitá kvalitu výrobků za vážný problém, a při srovnání, že jsme pro „Západ“ (a tím *de facto* i pro nás samotné) popelnici Evropy, nepřipadá většině respondentů nijak silné a neadekvátní vyjádření.

Některá zjištění jsme na základě běžných kontaktů se spotřebiteli, kteří se na nás denně obrací, částečně i předpokládali, ale některá zjištění nebo intenzita postojů byly i pro nás až překvapující. Shrnutí:

- 9 z 10 českých spotřebitelů považuje různé složení výrobků za nekalou obchodní praktiku.
- 3 ze 4 českých spotřebitelů nesouhlasí s rozdílným složením výrobků stejné značky ani v případě, že výrobce neporušuje žádný zákon.
- Více než 4 z 5 našich spotřebitelů souhlasí s výrokem, že Česko je popelnice Evropy.
- Prakticky všichni spotřebitelé jsou u nás přesvědčeni o tom, že u potravin je praktikována dvojitá kvalita výrobků (96 %), vysoký počet spotřebitelů je přesvědčen také o tom, že dvojitá kvalita je praktikována u drogerie (81 %) a u ostatního spotřebního zboží (44 %). Zájem o nákupy v zahraničí není pro českého spotřebitele výjimečným jevem.
- Zákaz dvojitá kvality by měl být podle většiny českých spotřebitelů (78 %) součástí zákona o ochraně spotřebitele, a to pro všechny výrobky.
- Ohledně potravin se 97 % spotřebitelů domnívá, že ČR by měla zavést přísnější pravidla, stanovit, jaké parametry kvality musí potraviny splňovat, aby mohly být prodávány na českém trhu, a 91 % s tím souhlasí i v případě, že by to znamenalo praktické omezení dovozu levných potravin.
- Více než polovina spotřebitelů (56 %) je jednoznačně pro padesátimilionovou pokutu, která má být zavedena jak v případě zákona o potravinách, tak i v případě zákona o ochraně spotřebitele, a to za porušení zákazu dvojitá kvality jako nekalé obchodní praktiky ze strany výrobce nebo obchodníka.

Ukazuje se, že spotřebitelé u nás preferují srozumitelné řešení kvality prodávaných potravin obecně a staví se jednoznačně za to, aby u nás nebylo možné prodávat nekvalitní výrobky na základě nízkých požadavků národních předpisů.

SHRNUTÍ: DVOJÍ KVALITA

AKTUÁLNÍ LEGISLATIVNÍ VÝVOJ

Na sklonku roku 2019 byla přijata Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/2161 ze dne 27. listopadu 2019 (o lepším vymáhání a modernizaci právních předpisů Unie na ochranu spotřebitele), která zavádí nové ustanovení ve směrnici o nekalých obchodních praktikách (2005/29/ES): „*Jakékoliv uvádění zboží na trh v jednom členském státě jako zboží totožného se stejným zbožím uváděným na trh v jiných členských státech, ačkoliv takové zboží má podstatně odlišné složení nebo znaky, pokud to není odůvodněno oprávněnými a objektivními faktory.*“ (Čl. 6 odst. 2, písm. c).

Transpoziční doba je pro členské státy stanovena do 28. listopadu 2021, tedy dva roky od data vstupu předpisu v platnost.

Přestože předmětný evropský předpis je standardně u nás zaveden prostřednictvím zákona na ochranu spotřebitele, Ministerstvo zemědělství oznámilo bezprostředně svůj plán řešit potraviny v rámci novely zákona o potravinách a tabákových výrobcích. Ministerstvo průmyslu a obchodu souběžně navrhlo novelu zákona o ochraně spotřebitele.

Novely zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách, a zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, jsou v legislativním procesu, přičemž:

- v novele zákona o ochraně spotřebitele je navržena úprava ustanovení o klamavých obchodních praktikách s tím, že „*obchodní praktika se (mj.) považuje za klamavou, pokud ve věcných souvislostech, s přihlédnutím ke všem jejím rysům a okolnostem, vede nebo může vést k tomu, že spotřebitel učiní rozhodnutí ohledně koupě, které by jinak neučinil, a pokud zahrnuje jakékoliv uvádění výrobku na trh jako výrobku totožného s výrobkem uváděným na trh v jiném členském státě Evropské unie, přestože takový výrobek má podstatně odlišné složení nebo znaky, pokud to není odůvodněno oprávněnými a objektivními skutečnostmi.*“

Kdo tak přesto učiní, dopouští se přestupku s možností sankce až 50 milionů Kč.

- v novele zákona o potravinách má být napříště zakázáno na trh uvádět potraviny „*označené zdánlivě totožné s potravinou uváděnou na trh v jiném členském státě Evropské unie, ačkoliv potravina uváděná na trh v České republice má odlišné složení nebo vlastnosti.*“

Přestoupení zákazu se hodnotí stejnou výší sankce, tedy až 50 milionů Kč.

V listopadu 2020 skupina poslanců přišla s pozměňovacím návrhem k předmětnému článku vládního návrhu novely zákona o potravinách, který by měl znění upravit tak, že má být napříště zakázáno na trh uvádět potraviny „*zdánlivě totožné s potravinou uváděnou na trh v jiných členských státech Evropské unie, ačkoliv potravina uváděná na trh v České republice má podstatně odlišné složení nebo vlastnosti, pokud to není odůvodněno oprávněnými a objektivními skutečnostmi a pokud není potravina opatřena snadno přístupnou a dostatečnou informací o tomto odlišném složení nebo vlastnostech.*“

Návrh poslanců upravuje text ve smyslu znění evropské novelizované směrnice. Jistá odlišnost ovšem nadále zůstává – pokud se ale jedná o text předjednaný s EK, za spotřebitele v tom pochopitelně problém nevidíme. Z hlediska spotřebitelů totiž nemá navrhovaná změna podstatný význam. Považujeme za správné, že česká legislativa bude rámcem dvojí kvality upravovat stejně jako evropský předpis. O to více se jeví zmatečné, že evropské ustanovení bude u nás zavedeno do dvou předpisů.

Zajištění vymahatelnosti příslušných ustanovení k zamezení dvojí kvality bude v zodpovědnosti dozorových orgánů – ČOI a SZPI. Nebudou to mít jednoduché.

Je dobře si také uvědomit, že česká, národní legislativa pro většinu potravinářských výrobků stanovuje pouze minimální požadavky na kvalitu. To principiálně není špatně, někteří spotřebitelé mohou upřednostnit nízkou kvalitu za nízkou cenu. Ale pak se nemůžeme divit, že dodavatelé takové výrobky na trh dodávají.

ZE ZASEDÁNÍ ZINTERESOVANÝCH STRAN U KULATÉHO STOLU NA TÉMA DVOJÍ KVALITY

V listopadu 2020 uspořádalo SČS s podporou Rady kvality ČR kulatý stůl jako další z mnoha svých aktivit na toto téma. Účelem svolání tohoto setkání bylo, aby se zástupci jednotlivých zainteresovaných stran po delší době znovu setkali k výměně informací o svých aktuálních postojích a svém pohledu na vývoj za poslední období. U kulatého stolu se tak společně sešli zástupci Ministerstva průmyslu a obchodu a Ministerstva zemědělství, Poslanecké sněmovny (P. Nacher), Svazu obchodu a cestovního ruchu ČR (T. Prouza), Potravinářské komory (M. Koberna), výrobců (Svaz výrobců nealko nápojů a firem Mondeléz, Danone, Ferrero, Nestlé), dozorových orgánů (ČOI a SZPI) a samozřejmě i spotřebitelů.

„Je třeba se více soustředit na obecné roviny a řešení, zejména posílit postavení spotřebitele a využívání nástroje mimosoudního urovnání sporů.“ (Patrik Nacher, poslanec za ANO2011)

„Dvojí kvalita nemá v dnešní době místo. Spotřebitel má právo v každé zemi na originál výrobku.“ (Margita Balaščíková, poslankyně za ANO2011)

„V oblasti nepotravinářských výrobků se nejedná o zásadní problém; určité náznaky případné dvojí kvality výrobků směřují do sektoru kosmetiky a drogistického zboží, což ale nebylo objektivně prokázáno ... je to právě spotřebitel, kdo rozhoduje o tom, jaké výrobky budou k prodeji nabízeny; spotřebitelé by proto měli sledovat informace na výrobcích a rozhodovat se podle kvality.“ (Silvana Jirotková, náměstkyně ministra průmyslu a obchodu ČR, zastoupená Miladou Hrabánkovou, ředitelkou odboru)

„Odpovědnost za případné uvádění potravin dvojí kvality nesou všechny články obchodního řetězce. Ministerstvo zemědělství nemůže připustit, aby byly spotřebitelům v ČR nabízeny potraviny, které se tváří jako stejné v celé EU, ale přitom mají odlišné vlastnosti. Nehledě na to, zda jsou tyto vlastnosti lepší nebo horší, spotřebitelům je nutné zajistit férové zacházení a musejí být férově informováni o tom, co je jim nabízeno.“ (Jindřich Fialka, náměstek ministra zemědělství ČR, zastoupený Martinem Štěpánkem, ředitelem odboru)

„Dvojí kvalita by se měla posuzovat případ od případu. Při vyhodnocování tohoto typu nekalé obchodní praktiky by se mělo vzít v potaz i očekávání průměrného spotřebitele... a další nástroje, jakým může být například test průměrného spotřebitele ve vztahu ke konkrétně užitým nekalým obchodním praktikám a cílové skupině spotřebitelů.“ (Jan Krňanský, Česká obchodní inspekce)

„Problém je nicméně do jisté míry také zveličen politicko-populistickým přístupem některých jeho protagonistů. ... pokud jsou takovéto výrobky s rozdílnou kvalitou na trhu zjišťovány, jedná se o výlučnou zodpovědnost jednotlivých nadnárodních výrobců a jejich distributorů. ... Legislativní opatření pro oblast dvojí kvality výrobků je nutné prioritně směřovat na oblast výrobců. Výrobci vždy a jednoznačně vědí, jakou kvalitu výrobků na jednotlivé trhy v rámci zemí EU dodávají.“ (Tomáš Prouza, viceprezident Svazu obchodu a cestovního ruchu ČR)

„Do diskuze ke dvojí kvalitě se nám dostávají aspekty, které s kvalitou nesouvisí. Celé téma bylo nastartováno spíše poukazováním na nižší ceny srovnatelných potravin například v Německu... Omezení nesmí být na překážku inovacím, reformulacím a konkurenceschopnosti u podniků.“ (Miroslav Koberna, Potravinářská komora ČR)

„SZPI vytvořila a poskytla pracovní verzi materiálu, který bude podkladem pro úřední kontroly produktů. SZPI podnikne v rámci svých kompetencí maximum, aby k výskytu výrobků v tzv. „dvojí kvalitě“ na českém trhu nedocházelo.“ (Miriam Bellofattová, Kristýna Brandejsová, Státní zemědělská a potravinářská inspekce)

„... prostředkem je odstranění lokalizačních praktik na straně výrobců a potažmo obchodníků. ... Naučme se rozpoznávat kvalitu a vřidně, ale rozhodně, ji po prodejcích požadujeme.“ (Kryštof Kruliš, Spotřebitelské fórum, z. ú.)

ZÁVĚREM

Připomeňme, že existují, zejména pro oblast potravin, speciální kvalitativní požadavky, stanovené legislativou. A jaký je příklad hlasu z „výrobce“?: „Čeští politici již několik let obtěžují spotřebitelskou veřejnost přehnanými zprávami o velkém obchodním problému – dvojí kvalitě dovážených potravin. (...) Je třeba začít s novelizací vyhlášek MZe ČR k zákonu o potravinách. Ve vyhlášce č. 69 z r. 2016 se nacházejí ustanovení, která umožňují výrobu nekvalitních uzenářských výrobků (a to např. – pozn. SČS) stanovením minimálního obsahu masa ve vybraných výrobcích na úrovni 50 %.“ (viz Josef Radoš, Potravinářský zpravodaj, červenec 2019).

Vyhláškami MZE jsou totiž zavedeny minimální požadavky na kvalitu potravinářských výrobků. A to tam, kde to není upraveno na evropské úrovni. A tyto minimální požadavky jsou u nás často až příliš minimální, totiž umožňující i velmi ubohou kvalitu zboží uváděného na trh. Je ale pohodlnější obvinit „západní“ velkovýrobce z dovozu nekvalitních potravin do ČR (resp. výrobků obecně), než usilovat o to, aby se kvalita prodáváného zboží v ČR zvýšila a aby český spotřebitel nemusel být s dvojí kvalitou vůbec konfrontován (a to navíc jako jedinec).

A protože existují srovnávací testy, kde se zjistilo, že například nejlacnější uzeniny z Rakouska a Německa mají lepší složení než nejlevnější položky z Česka, vysvětlení je až příliš jednoduché: V Německu a v Rakousku mají daleko přísnější minimální normy pro jednotlivé skupiny potravinářských výrobků, než je tomu u nás. Podobný příklad najdeme pro minimální obsah rybiho masa v rybích prstech apod.

Ve zpřísnění národních předpisů je ten gordický uzel řešení dvojí kvality. Připomeňme, že 91 % respondentů výzkumu SČS souhlasí se zavedením přísnější regulace ohledně minimální kvality.

Hlavní smysl našich aktivit ve vztahu spotřebitel a kvalita výrobků vidíme ale ve zlepšování vnímání různých stupňů kvality spotřebitelem a v jeho vzdělávání a v podpoře jeho orientace v různých komoditách výrobků. Na toto je zaměřena zejména naše publikační činnost v edici „Jak poznáme kvalitu“.

... barevný svět v tisku

- knihy • prospekty
- katalogy • brožury
- plakáty • kalendáře
- výroční zprávy
- korespondenční materiály • úřední tiskoviny
- noviny • časopisy
- další polygrafické výrobky

Ve spolupráci s Magistrátem vydáváme každý týden informační zpravodaj města Hradec Králové Radnice, do kterého zajišťujeme příjem inzerce.

GARAMON
vydavatelství a tiskárna

GARAMON s.r.o.
Wonkova 432
500 02 Hradec Králové

tel./fax: 495 217 101
e-mail: garamon@garamon.cz
www.garamon.cz

Radnice - příjem inzerce
tel.: 495 499 086
mobil: 603 234 459
e-mail: radnice@garamon.cz

NÁRODNÍ AKREDITAČNÍ ORGÁN

Český institut pro akreditaci, o.p.s.

„Accredo – dávám důvěru“

Olišanská 54/3, 130 00 Praha 3, tel.: +420 272 096 222, fax: +420 272 096 221, mail@cai.cz, www.cai.cz

ČIA akredituje:

- ▶ zkušební laboratoře
- ▶ kalibrační laboratoře
- ▶ zdravotnické laboratoře
- ▶ certifikační orgány provádějící certifikaci produktů
- ▶ certifikační orgány provádějící certifikaci systémů managementu
- ▶ certifikační orgány provádějící certifikaci osob
- ▶ ověřovatele výkazů emisí skleníkových plynů
- ▶ inspekční orgány
- ▶ poskytovatele zkoušení způsobilosti
- ▶ výrobce referenčních materiálů
- ▶ environmentální ověřovatele programu EMAS

ČIA je členem mezinárodních organizací a signatářem multilaterálních dohod:

Evropská organizace pro spolupráci v oblasti akreditace (EA)

Mezinárodní spolupráce v oblasti akreditace laboratoří (ILAC)

Mezinárodní akreditační fórum (IAF)

Fórum akreditačních a licenčních orgánů (FALB)

O NÁS

SDRUŽENÍ ČESKÝCH SPOTŘEBITELŮ, z. ú., (SČS) si klade za cíl hájit oprávněné zájmy a práva spotřebitelů na vnitřním trhu EU a ČR, přičemž zdůrazňuje preventivní stránku ochrany zájmů spotřebitelů: „Jen poučený spotřebitel se dokáže účinně hájit.“ SČS působí v řadě oblastí – pokrývají odbornosti ve vztahu ke kvalitě a bezpečnosti výrobků, včetně potravin, k technické normalizaci a standardizaci, ke kvalitě a bezpečnosti služeb, včetně služeb finančního trhu aj.

SDRUŽENÍ ČESKÝCH
SPOTŘEBITELŮ, Z. Ú.
CZECH CONSUMER
ASSOCIATION
www.konzument.cz

Pod Altánem 99/103, 100 00 Praha 10 Strašnice;
tel: +420 261 263 574, e-mail: scs@konzument.cz
www.konzument.cz

Konzument Test, periodikum 2× ročně, registrace MK E 22985 © SČS, číslo vydání 27, prosinec 2020. Vydává Sdružení českých spotřebitelů, z. ú., Pod Altánem 99/103, 100 00 Praha 10 – Strašnice, IČ 00409871. Text pro toto vydání zpracoval © Ing. Libor Dupal. Grafická úprava a sazba Lexa Jaroš. Vytiskla tiskárna Studio 66 & Partners s.r.o.

ISSN 1801-528X